

Вось і прыйшоў доўгачаканы дзень вызвалення ад нямецка-фашыскага занава-

лення. Грозная машына вайны рушыла на захад.

Глыбокі незгладзімы след у сэрцах баханцоў пакінулі фашысты за перыяд свайго гаспадарання. Восенню 1943 года перад адступленнем яны заперлі ў доме і спалілі жыўём састарэлага жыхара вёскі Сазона Карнеевіча Крайнева. Многіх бесчалавечна збівалі. Дзесяткі сем'яў засталіся без прытулку. Каля сотні двароў вёскі каты ператварылі ў папалішчы. Цалкам сцёрлі з зямлі памяшканне Баханскага сельскага Савета, фельчарска-акушэрскі пункт, школу, сельскі клуб, аддзяленне сувязі, складскія памяшканні і фермы абодвух калгасаў, зруйнавалі многія калодзежы. Не захаваліся калгасныя пуны, гумны, зернетаі. Гітлераўскія салдаты і іх прыхвасні, наводзячы «новы парадак» у вёсцы, ліквідавалі ўвесь грамадскі статак і птушку.

Хоць напалову былі разбуранымі і спаленымі Баханы, і жыхары перажывалі цяжкія гадзіны ад страт сваіх мужыкоў, дзяцей, блізкіх і родных, але ў кожнага выскоўца было яшчэ шмат сілы і энергіі, каб набыць страчаную маёмасць, яны былі поўны рашучасці аднавіць грамадскую і будаваць асабісты гаспадаркі.

У вёсцы былі адноўлены калектыўныя гаспадаркі. На агульных сходах зноў былі абраны праўленні калгасаў. Іх узначалілі састарэлыя, маючы вопыт, хлебаробы. Калгаснікі зноў атрымалі ў карыстанне былыя сельскагаспадарчыя ўгоддзі.

Цяжка сабе ўявіць, якія нягоды пераносілі ў той час калгаснікі. Трэба было змагацца ў трох асноўных накірунках: будаваць для сябе жыллё, грамадскія памяшканні і набываць жыллё, у тэрмін выконваць сельскагаспадарчыя рабо-

ты, ажыццяўляць планавыя заданні па забеспячэнню прамысловасці, фронту і тыла сельскагаспадарчай прадукцыяй.

Трэба адзначыць, што амаль усе работы выконваліся на конях і ўручную. Цяжар работ ляжаў на плячах старых, падлеткаў, жанчын. Яны рабілі ўсё, каб хутчэй аднавіць гаспадарку, наблізіць канец вайны.

Вялікую дапамогу калгаснікам у іх самаадданай барацьбе аказвала дзяржава. Ужо ў 1944 годзе ў сельгасарцелі пачалі паступаць сельскагаспадарчыя машыны з Саратаўскай і іншых абласцей Расіі.

Бескарысную дапамогу калгасам аказалі рускія браты і сёстры. Многія з іх засталіся працаваць на прыгнанных імі трактарах у трактарнай брыгадзе, якая абслугоўвала гэтыя калгасы, вучыць механізатарскай справе моладзь сельгасарцелей. Зноў села за руль трактара першая жанчына-механізатар калгаса «Новыя Баханы» Фёкла Патапаўна Рабцава. Суткамі працавала трактарыстка, набліжаючы гэтым час перамогі над ворагам. Праца Фёклы Патапаўны не засталася не заўважанай. Радзіма адзначыла яе ўрадавай узнагародай. У 1947 годзе трактарыстка атрымала медаль «За доблесную працу ў Вялікай Айчыннай вайне 1941—1945 гадоў». У 1948 годзе другі раз Рабцава выбіраецца дэпутатам Магілёўскага абласнога Савета дэпутатаў працоўных.

Да гэтага часу ў калгасе выраслі свае кваліфікаваныя кадры механізатараў. Большасць з іх і цяпер працуюць на машынах, складаюць асноўнае ядро механізаванай брыгады калгаса. Імёны лепшых механізатараў за працоўныя поспехі ў галіне раслінаводства занесены ў калгасную Кнігу Народнай Славы.

Тут жа і імя ветэрана калгаснага будаўніцтва Мікіты Сямёнавіча Аўчынінкі. Пасля вяртання на

♦ АБ ЧЫМ РАСКАЗАЛА КНІГА НАРОДНАЙ СЛАВЫ

радзіму ён доўгі час працаваў у гандлі, а ў 1948 годзе другі раз выбіраецца старшынёй калгаса «Новыя Баханы». Людаі ведалі яго здольнасці яшчэ з часоў калектывізацыі, калі ў 1935 годзе ён упершыню ўзначаліў гэты калгас, таму і даручылі яму лёс калектывнай гаспадаркі. У гэты перыяд баханскія калгасы значна ўзмацнелі. Для грамадскай жывёлы было пабудавана рад памяшканняў, набыта конная сельскагаспадарчая тэхніка, прыбавілася рабочых рук. Асноўныя работы ў паліводстве пачалі выконваць машыны раённых машына-трактарных станцый. Амаль цалкам былі залечаны раны, нанесеныя вайной.

Калгасы шпэркімі тэмпамі рушылі наперад. Рост сельскагаспадарчай вытворчасці патрабаваў карэнных змен у культуры земляробства. За рашэнне гэтай задачы і ўзяліся праўленні абодвух сельгасарцелей. У сельскую гаспадарку ўкараняліся навукова-абгрунтаваныя агра-тэхнічныя, заатэхнічныя і арганізацыйныя мерапрыемствы.

Ажыццяўленне намечаных мерапрыемстваў садзейнічала хуткаму росту эканомікі гаспадарак, найбольш поўнаму забеспячэнню матэрыяльных патрэбнасцей членаў арцелі. Калгасы эканамічна ўзмацнелі. На павестцы дня ўзнікла новае пытанне—паліпшэнне культуры і быту ў вёсцы. Усё больш складаней становілася кіраваць гаспадаркай. Узнікала рад пытанняў, рашыць якія было ўжо не пад сілу кіраўнікам без адпаведнай адукацыі. Калгасы пачалі набываць складаную сельскагаспадарчую тэхніку, пачалася барацьба за эфектыўнае і рацыянальнае выкарыстанне тэхнікі, зямельных угоддзяў. Наспывала задача ўзбуйнення калгасаў. І яна была рашана ў 1950 годзе. У Баханах быў створаны адзін калгас «Чырвоны маяк».

Пасля трох год кіраўніцтва калгасам «Новыя Баха-

ны» у шасцідзясяцігадовым узросце Мікіта Аўчынінкі перадаў кіраўніцтва ўзбуйненым калгасам Усціну Апанасавічу Міхаленку. З гэтага перыяду пачалася культурная перабудова вёскі.

Ішлі гады, расла і мацнела калектывная гаспадарка, павялічваліся даходы калгаса, аплата членаў сельгасарцелі. Усё больш сельскагаспадарчай прадукцыі вытваралі паліводцы і жывёлаводы. З году ў год дзяржава закупляла ў гаспадарцы звыш плана малака, мяса, зерня, бульбы, ільнопрадукцыі.

Значныя змены адбыліся ў вёсцы за апошнія гады. У кожным доме калгаснікі, рабочыя, служачыя слухаюць радыё, свецяцца лямпачкі Ільча. Многія жыхары вёскі набылі пральныя і швейныя машыны, мапеды і матацыклы, радыёлы і тэлевізары. У цэнтры калгаса працуе сельская бібліятэка, клуб, стацыянарная кінастаноўка. У пасляваенныя гады адноўлена работа фельчарска-акушэрскага пункта, аддзялення сувязі, пабудаваны з цэглы магазін на 4 рабочыя месцы, два зернетаі, два зернесклады і іншыя культурна-бытавыя і жыллёвыя грамадскія памяшканні. Дзеці калгаснікі навукаў у мясцовай сярэдняй школе. Сюды, у Баханскую школу, ходзяць дзеці з бліжэйшых вёсак.

Жыхары Баханоў цяпер жывуць у дастатку. Усяго ў іх хапае, усім задаволены. Выразна аб гэтым выказаў думку ветэран калгаснага будаўніцтва 74-гадовы пенсіянер Мікіта Сямёнавіч Аўчынінкі:

—За сваё жыццё працаваў на розных работах у сельскагаспадарчай вытворчасці і ўскды змагаўся за стварэнне даброт для людзей. Хочацца, каб справу будаўніцтва камуністычнага грамадства, пачатую бацькамі і дзедамі, працягвалі нашы нашчадкі.

І. Барысенка.

Барысенка, І. Адрадзілі з папалішчаў : аб чым расказала Кніга Народнай Славы / І. Барысенка // Шлях Кастрычніка.

Адноўленне калектывнай гаспадаркі вёскі Баханы Хоцімскага раёна ў пасляваенны час.